

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F'iea una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 40 doidiaceri, or 3 galbini mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 62.

Brasiovu, 2. Augustu 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Diet'a Transilvaniei.

Cuventarea D-lui regalistu G. Baritiu in siedinti'a IX. a dietei, la cetirea adresei.

Inalta casa legislativa! Cu peptulu inaltiatu, cu anim'a batanda, me vediu in pusetiune de a cuventá in sinulu unei case legislative, intru care parintiloru si strabuniloru mei nu lea mai fostu iertatu a intrá. Cu peptulu inaltiatu si anim'a batanda me simtiu indatoritu a cuventá despre acea parte a pré-inaltului cuventu de tron, carea se ocupa cu trecutul acestei tieri, cumu si despre proieptulu de adresa, destinatu a se substerne cá respunsu la acelu cuventu, inse in acea parte, care de si pentru altii fórte usióra, pentru mine marturisescu, ca e cea mai grea din totu cuprinsulu pré-inaltului rescriptu regescu. Acea parte o numescu eu terenulu istoricu, usitatu in aceast'a tíera: Diplom'a Leopoldina. O pusetiune cu totul extraordinaria acést'a, intru carea me afflu cá romanu transilvanu, candu me apucu a cuventá in cas'a legislativa a acestei tieri despre terenulu istoricu, séu spunendu mai curatu, pentru terenulu istoricu (Se traiésca!) ceea ce si simtiu, ca trebue se se intemple. Eu adica am temeuri mele, penitru cá se me temu, ca déca nu s'aru fi datu ocaziune si altoru romani a luá parte la lucrarile comisiunei de adresa, eara acumu a cuventá la reportulu acesta, ce se face in privinti'a proieptului adresei, acésta parte a cestiunei transilvane ar' fi mai remasu intr'o intunecime, carea potea se aiba urmari stricatióse totului. S'a aruncatu adeca nu numai odata intrebatiunea: „cumu se póte, cá se se mai affle inca vr'unu romanu transilvanu, carele se mai visése a mai apará principiulu numitu alu terenului istoricu si a se folosi de elu in partea s'a.

Asiá este Domnii mei, indata ce sub numirea de terenu istoricu ar intielege cineva unu pamentu, pre care au crescutu si s'au sustienutu privilegiale asupritórie, séu unulu cá acela, pe carele s'a pastratu sclavi'a civila, politica si religionaria, atunci de terenu istoricu nu póte fi de locu vorba. Unu asemenea terenu inse e trasu de sub picióre si delaturatu prin poterósele cuvinte ale monarchului cuprinse in nou'a s'a diploma, totuodata inse nemicitu de atotuputintele spiritu alu tempului, intru care ne aflamu.

Altu terenu istoricu cautu eu, pe care'lu si afflu, eara acela este: pamentulu intru care diacu osemintele strabuniloru nostri de 1750 ani. Mie cá romanu nu'mi este iertatu a trece acestu adeveru cu vederea in aceasta patria, despre care sciu prea bine, ca seminti de seminti, generatiuni de generatiuni, aci au traitu si au suferitu impreuna cu celelalte popóra conlocuitórie, aci au petrecutu versandusi sangele, si aci voiescu se petréca in vécuri si in veacuri. (Bravo!)

Acestu terenu istoricu e sant'a mea datorintia a'lu apará, si credu, ca si totu ori-care altu romanu va simti in sinesi asemenea datorintia. — Privindu deci tóte acelea cuvinte ale Mai. Sale Domnitoriului nostru, pe care amu fostu atatu de norociti a le ceti in pré-naltulu rescriptu, atunci vediu, ca acea comisiune, cá

acarui membru amu fostu alesu si eu, avú totu dreptulu, cá se primésca in unanimitate si principiulu terenului istoricu, cá puntu de plecare la compunerea proieptului de adresa.

Spre a demonstrá acésta mai de aprópe fiami iertatu, cá in locu de a enumerá mai multe arguminte, cumu se díce, de celea subtiri, se me folosescu numai de o comparatiune: Trei frati incheia cu unu vecinu de bine voitóriu, inse fórte puternicu si intieptu, unu feliu de contractu spre a fi asecurati in contra unoru dusimani multu mai tari, de catu ei toti; acelu contractu inse se incheia din buna voia si cu legatura de a se tiené in puterea s'a pe seculi inainte. Prin reutatile tempuriloru, cumu si prin orbulu destinu unu altu frate remane afara si lipsitu de conditiunile favoratóre ale acelui contractu. Acumu inse vine unu tempu fericítu, in care ceilalti trei frati recunoscú in adeveru, ca acestui frate 'i s'a facutu unu mare nedreptu. Recunoscundu acesta, ei recunoscú totuodata dreptulu de ereditate la terenulu locuitu cu ei dinpreuna, observédia inse toti fratii, ca conditiunile si postulatele, care inainte cu 172 ani s'au pusu in acelu contractu, nu mai corespundu cerintieloru tempului de fačia, totu odata inse acelu Principe, Domnitoriu, care e determinatu tare si vertosu a trai si muri pentru fericirea popóreloru nále, dechiára cu adevératu, ca intr'o epocha asia mare pentru noi numai póte si nu vrea a confirmá acelu contractu in starea si pre lenga conditiunile cele vechi, provóca inse pre toti fratii, cá se se invoiésca in concordia la incheierea unu contractu nou, statoritu pe temeli'a cea vechia, si dupa ce au ratificatu intre sene totulu, se'lu substérna spre sanctiune acelui parinte puternicu, a carui urmatori inca 'lu voru subscrie si intari din seculi in seculi. (Bravo! — Siágun'a: Fórte bine. —

Deci dar' Domnii mei! Onorata comisiune elaboratórie de adresa nu s'a genatu intru nemicu a díce: ca stamu pe terenulu diplomei Leopoldine. Prin acést'a nu s'a potutu díce, ca primimu totu cuprinsulu si tóte puncturile diplomei Leopoldine, nu s'a potutu díce, din cauza, ca in tempulu de fačia si monarchulu a schimbatu impregiarile, nu s'a potutu, si pentru ca partea cea mai mare a acelu puncte apucase a se schimbá in cursulu acestoru 2 seculi prin buna invoiéla a representantiloru acestei tieri, cea ce asi poté adeveri prin unu mare numeru de documinte autentice. Diplom'a Leopoldina s'a incheiatu intr'unu seculu si tempu de totu turburatu, in mediuloculu unoru resboie cumplete si barbare, — barbare dícu, pentru ca acele se portá cu barbarii, prin urmare a fostu preste potintia, cá o afacere de atat'a importantia, precumu este asigurarea drepturiloru unei tieri, se se tracteze cu destula luare aminte si grija, din care cauza insii representantii de atunci ai tierii indata in alu doilea anu au cerutu modificarea si relative desfiintierea puncturiloru I, II si IX. —

Au venitu apoi tempuri cá acelea, unde earasi asia numitele staturi séu ordine, cá corpuri legislative. roganduse pentru sanctionarea din nou a diplomei Leopoldine, lamuritu au adausu, ca numai din lips'a tempului se intemplá, ca diplom'a nu se reformédia cu

totulu, si ca acumu deodata se se intarésca in testulu vechiu. Curate sunt cuvintele legii din 1791, art. I.:

Nos quoque non defuturos Postulata Nostra publica, juxta seriem Punctorum Diplomati Leupoldini illis, quae post emanationem hujus Diplomatis cum Statuum Consensu intervenerunt, mutationibus conformiter elaboranda, Altissimae Confirmationi quantocyus substernere, et juxta haec Renovationem benigni Diplomatis Leopoldini eo modo solicitare, ut illud imposterum quoque per Successores ex Augusta Domo Principes, toties quoties ante eorum in Regem Hungariae Coronationem de novo extradetur, deponendoque Regio Juramento pro futuro Transilvania, ratione conservationis Legum suarum Municipaliū etc. etc.

Cumca in 1791 nu s'a potutu ocupá corpulu legislativu alu tierii cu unu lucru atatu de importante, atatu de greu, atatu departe taitoriu in viitoriulu tierii nóstre se esplica mai bine din istori'a aceluor tempuri percurse pe 23 ani inainte, in care ori si ce alta se potea face, numai cu lucrurile unei legislatiuni linistite si paciuite nu se potea cineva ocupá. Considerandu deci aceste temeieri, pentru care diplom'a leopoldina trebie se treaca prin schimburi afundu taietórie, nu afu cuvinte destule pentru de a multiami monarcului, pentrucá mia datu ocaziune atatu de dorita, spre a ne prefaca sischimbá dupa trebuinti'a comuna a tieriei, si dupa spiritulu tempului buna invoial'a intre noi, pentrucá asi'a se se implineasca tóte cuvintele monarcului nostru, care ne spune, ca cata trebuintia avemu de a trai unii cu altii in buna invoiala, si de a ne suferi unii pe altii, si, ceea ce mai cutediū a adauge si eu, de a invetiá una din cele mai scumpe vertuti civile, adeca cumpatulu, stapanirea de sine ori domni'a preste sine, sfarmarea ori caroru cugete si simtieminte asupritóre si egoistice, rumperea, mai in scurtu, cu trecutulu celu durerosu, imbraciosiarea numai a trecutulu aceluia, care siau asiguratú aceasta mosia séu proprietate a colocutoriloru ei. Deci déca inalt'a casa legislativa va binevoi a luá la cercetare mai de áprópe proieptulu adresei, me rogu din partemi, cá unele momente cá acestea, pentru care comisiunea a socotitu a se pune pe terenulu istoricu, se binevoiésca a le luá in bagare de seama. (Bravo!)

Siedinti'a a IX. din 10. Augustu 1863.

Inceputulu la 10 óre si 10 minute.

Intaiū se cetesce protocolulu siedintiei a IX. de eri in tóte trele limbele tieriei, ne facunduse nici o observatiune la elu.

Fr. de Trauschenfels pune intrebarea: cá óre protoco-lele siedintieloru nu s'aru puté verificá totudeaun'a de comitetulu verifcatoriu, si a se pune 3 dile la vederea adunarei, cá se nu tréca vremea cetindule in adunare.

Pres. Grois: Asi crede, cá se se cetésca, inse cas'a binevoiésca a decide.

Metr. St. Siulutiu: Se se cetésca in fiacare adunare inaintea casei.

Presedintele e de parere, ca de nu se va ceti in fiacare adunare ei se va pune 3 dile la vedere, atunci aru perde cas'a inca mai multa vreme.

C. Schmidt dice, ca e mai cu scopu a se ceti totdeun'a.

Pres. Grois: Dn. Brennerberg s'a insinuatú a vorbi in contr'a adresei.

Brennerberg. Dle Presedinte! Inalta Casa! Eu aveamu de cugetu a luá vorb'a in intielesulu legiloru patriotice in contra cuprinsului, in contra unoru determinatiuni ale proieptulu de adresa. Inse fiindu convinsu, ca din mediuloculu inaltei adunantie nimene neci catusi de pucinu nu'mi va sprijini parerea, asia me afu silitu a me lepedá de cuventare si a multiami D. Pres.

Totudeodata me afu casiunatu a dechiara aici, ca suptu impregiarile aceste, fiinduca vreau a incungiura reulu: cá prin propositiunile mele se se nasca desbateri desierte, imi depuiu si mandatulu de deputatu si cu acésta esu afara din dieta. Brennerberg parascesce diet'a. —

Zimmermann: Déca se va luá la protocolu ceea ce au cuventatu deputatulu Brennerberg, eu asi observa ceva asupra factulu acestuia.

Pres.: In totu casulu c'ata se se ia in protocolu, fiindca dechiararea s'a datu aici.

Zimmermann: Dorescu s'au acumu séu mai tardiu a me dechiara. Mai multi: Se audimu! Se audimu!

Zimmermann: Cá unu deputatu séu vreunu altu membru alu in. case se renuncie la vorbirea pretinsa de buna voia, cá fiacine, care siede in cas'a acésta se folosésca dreptulu libertatii de opiniune, dupa cumu i se pare, ca i e iertatu, e unu lucru, care se pricepe de sene. De candu se afla in Tran-

silvani'a diete — inca si in timpuri de acelea, candu in alte locuri pe continentu nici vorba nu erá despre libertatea vorbirei, candu absolutismulu dominá petutindenea — erá una dintre cele mai frumóse margele in legile patriei nóstre, cá vorbirea se fia neconditionatu libera in tóte adunarile publice, ba si in afara de ele. Incatu dara se pare, ca dechiararea deputatulu Dn. Brennerberg cuprinde in sine intielesulu, ca cumu cineva, aducundusi aminte de vorb'a poetulu latinu: „Os homini sublime dedit et erectos ad sidera tollere vultus“ si luandusi vóia a esi inainte cu o opiniune cu totulu opusa opiniunei unanime a casei acesteia, ar fi silitu si pentru acésta iarú c'at'a se iase de aici, cá cumu aici s'aru esercea vre o presiune, cá cumu aici opiniunea s'aru dictá, cá cumu amu fi venitu cá scolari cu lectiunea in buzunariu; in contra unei presupuneri cá acésta ar trebui ca cas'a se'si dè protestu serbatorescu la protocolu. (Bravo!) Si numai in intielesulu acesta luaiū cuventulu. Eu vorbescu pe facia, ca mie miaru mai placé deput. Brennerberg, déca elu din convingere intima siaru fi descoperitu parerile, decatu altulu careva, care cá o matia blanda numai se invoiesce, fiinduca crede, cumca ventulu favoritoriu ce domina cere asia, cá se'ti intorci mantau'a dupa cumu sufla elu. Numai acésta vrui a observa. Aplausu indelungatu. (V₂ urma.)

Siedinti'a e fórte interesanta, Budaker, vrú adause la adresa: ca darea pe capu e nedrépta, Lassel lauda legea uniunei si dice ca diplom'a si patent'a se radima pe perderea de dreptu (prin facut'a revolutiune in 48). Siaguna etc. apera adres'a, Salmen e pentru adresa inse totu recunósce legile din 48; proieptulu de adresa se priimi si in urmatóri'a siedintia (adi) se va tiené desbaterea speciala. Poimane pe largu.

Totu necasulu limbei.

Escelsu regiu Guberniu!

Comitetulu representativu alu districtulu Nasaudu in congregatiunea s'a din 18.—21. Iuniu 1861 intre alte a decisu unanimu, ca in districtulu Naseudului, care e locuitu numai de romani, limb'a oficiósa se fia limb'a romana. —

Conclusulu acest'a s'a oprobatu si prin escelsulu regiu guberniu cu decretulu din 1. Augustu 1861 Nr. 3479, si apoi cu préinaltulu decretu din 6. Septembre 1861 Nr. aulicu 2600 s'a sanctionatu acestu conclusu si prin Maiestatea S'a c. r. si apostolica, si asia limb'a romana deveni legalminte de limba oficiósa a acestui districtu.

In urm'a regulamentulu pentru alegerea deputatiloru la fitórea dieta transilvana alése comitetulu representativu districtuale in congregatiunea din 3. Iuliu 1863 pre pré umilitulu comitetu centralu pentru alegerea deputatiloru acestui districtu, care din acea di sia si inceputu lucrarile s'ale, si de óre ce limb'a oficiósa a comitetulu representativu districtuale este cea romana, asia si umilitu subscrisulu comitetu se simte nu numai indreptatitu, ci si iedatoratu de a respectá limb'a romana de limba oficiósa a s'a, si aceast'a cu atatu mai tare, pentrucá motivele, din cari s'a sanctionatu limb'a romana de limba oficiósa a universitatii si a celorlalte diregatorii districtuale, suntu fara esceptiune si causelé a pré umilitu subscrisulu comitetu de a privi limb'a romana de limb'a cea oficiósa a s'a.

Gratosulu decretu alu escelsulu r. guberniu dtto. 15. Iuniu 1863 Nr 21393, prin care se defige, ca diu'a de alegere a deputatiloru de dieta e 26. Iuniu 1863 si se demanda asternerea protocolulu de votisare a scrutiniulu si a protocolulu comisiunei alegatóre escelsulu r. guberniu, fiindu scrisu in limb'a magiara, care nu e limba oficiósa neci a pré umilitu subscrisulu comitetu centrale, si neci a escelsulu r. guberniu faciū cu acest'a, cu atatu mai tare a intristatu animele pré umilitu subscrisulu comitetu, cu catu, ca atatu altisimulu rescriptu susu atinsu, catu si regulamentele dietei sunt scrise in tóte trei limbele patriei, si prin urmare si in limb'a romana cea oficiósa a acestuia, de unde pré umilitu subscrisulu comitetu privesce aceast'a de una asuprire in privinti'a limbei. —

Pentru aceea dara cu cea mai adenca reverintia ne rogamu, cá escelsulu r. guberniu se se indure pré gratiosu in tóte ordinatiunile s'ale indreptate catra acelasiu a folosi limb'a cea oficiósa romana a aceluasiu, care singura póte fi pe deplinu intielésa.

Nasaudu in 21. Iuniu 1863.

Pre lenga cari suntemu ai Escelsulu regiu Guberniu pré plecati

Comitetulu centralu pentru alegerea deputatiloru. (Nu ne potemu conteni a nu ne arata si aici justificat'a)

indignatiune asupra tuturor acelor, cari cutéza a tractá, cá in bataia de jocu cu atata usiuretate ordinatiunile mai inalte — in caus'a limbei, — care pentru noi e conditiunea vietii séu mortii politice; ne indignamu, ba se scandaliséza totu poporul, candu vede atata nesubordinatiune si desolatiune facia cu inaltele decisiuni pentru dreptulu limbei. Védia dara parintii conscrisi, cá dèfigundu o lege de egalitate perfecta se intimpine totuodata cu aspre consecintie pre cei ce nu ar vré canduva a o observa cu strictetia. Red.)

Provocati publicamu si urmatóriele:

Responsu.

Catra alegatorii de deputatu ai cercului antaiu alu districtului Fogarasiului.

Pré-stimati alegatori!

Nu cugetulu de a combate actulu de alegerea deputatului pentru dieta; — nu provocarea din partea unora dintre Domniavóstra pentru inviatiune spre atacarea modalitatiei, prin care acela actu se a dusu in deplinire in 26. Juniu a. c. in comun'a Sierpeni: — Si nu dorinti'a de a descoperi influintiele prejudicióse in acela incurse — me conduce a me adresa catra Dvóstra cu dechiaratiunea acésta:

In privinti'a dreptului, ce vi se cuvine la alegere, — apararea aceluasi de influintiele prejudicióse, — si a implinirii datorintiei din partea Dvóstre spre folosirea aceluasi, — sea ingrijitu regulamentul provisoriu pentru diet'a Transilvaniei.

Tóte alte inviatiuni se vedu a fi de prisosu si tardie.

Dreptulu de apararea onórei vietiei mele politice me indatoréza a descoperi singura misteriósa dubietate, in care a'ti fostu pentru mine la inceputulu alegerii de deputatu, si care a fostu unulu dintre mediulócele de invingere a contrariiloru vointiei Dvóstre.

Acést'a a mea datorintia santa se basédia in acea determinatiune in provocarea Dv. din Fogarasiu cu datulu 23. Juniu a. c. catra mine scrisa, — in puterea careia legalu si loialu ve a'ti exprimatú dorinti'a de a ve folosi liberu de exercitarea dreptului la alegerea deputatului si de a me onora pe mine — cá pe unu omu alu Dv. cu increderea aceea, — provocandume totuodata se ve telegrafediú: ca óre priimescu séu ba?

Dv. prin acést'a mi ati decretatu increderea; — primirea aceleiasi a aternatu numai dela mine: — cu responsulu numai pentru orientarea Dv. me ati indatoratu.

Dreptu acea: déca la o astufeliu de incredere i se da definitiunea ei dupa cursulu firescu celu adeveratu, acea incredere e o donatiune mai pre susu decatu tóte donatiunile, si pentru acea ea se cuvine numai barbatiloru, cari cu delaturarea cugetului de agonisire, orice interese private, luptanduse pana si cu lipsirea vietii materialii, — singuru numai spre inaintarea binelui comunu, — a intereselor patriei si a natiunii loru au intrebuintiatu tóta stradani'a; ca (increderea) este o onoratiune, pe care nimenea nu o póte pretinde, atatu mai puçinu e iertatu a sio insusi prin mediulóce misterióse, si catu o pretinde si sio insusiesce cineva prin mediulóce misterióse, — urmédia de sine, ca venarea aceluasi e legata de interese private, si dens'a incetédia a mai avé valórea unei increderi adeverate.

De óre-ce eu dara in onoratiunea Dvóstra, de sensulu ei celu adeveratu, aflai unu semnu de pretiurea corectei mele vietii politice, nu putú avé nimene indoieala, ca eu o astufeliu de incredere, care mi s'a decretatu mie din partea Dv. fara de a fi venatu-o, nu o voi primi, si nu mi ar' fi fostu datorinti'a a o priimi, — firescu ne findu pedeci, cari nu se ar fi potutu delatura.

Deci precandu eu, pré-onorati alegatori, din adunculu a-nimei ve multiamescu pentru aducerea aminte de celce in adeveru nu numai pentru distinctiunea acést'a, ci si pentru principiulu, din care ati manecatu la consolidarea Dv., — multu ve pretiuescu; — precandu dícu; ve esprimu cea mai via multiamita pentru o astufeliu de onoratiune marétia, decretata de Dv., pana candu — ne sedusi — ati fostu liberi de a o decreta, ve si respundu, ca onoratiunea aceea si astadi tocmai asia o privescu, cá si candu asi fi chiaru eu alesulu Domniavóstre.

La acésta presupunere indreptatiendume acea impregiurare, ca partea cea mai mare dintre Dv. numai atunci se au abatutu dela determinatiunea din 23. Juniu a. c., candu ea inca si la- si sub-alegere erá in dubietate, ca óre primescu séu ba? — ve si descoperiu; — ca la provocarea Dv. din 23. Juniu inainte de alegere, — pentruca acea numai dupa alegere cu 8 díle mai tardiu am primitu'o, — nu ve am pututu da responsu:

Deci cei sedusi cu acea, ca eu asi fi scrisu, ca primescu, acumu potu fi convinsi despre seducerea loru; ér' cei determinatiunii loru primarie credintiosi remasi, dara pentru acea amerintiati, se crédia, ca voru fi aparati prin dreptatea loru si tarea loru statornicia.

De altumintrenea poteti fi cu asteptare, ca alesulu Dv. pe lenga celece a implinitu, pentru cá selu alegeti sub decursulu alegerii, si minténi dupa finirea aceleiasi, — va fi in stare (?) a implini si cele ce ve a promisú prin scrisorile sale, si ve a promulgatu prin ómenii sei.

Muresiu-Osiorheiu in 12. Juliu 1863.

Mateiu Popu Gridénu de Gridu.

Lumea tier'a*) 'mi striga hoti, Ca leamu furatu cali toti.

(Urmare.)

Eu amu vorbitu cu crutiare si nu amu voitu a acúsá de pre tribuna pre Domnii unguri asia de reu, ci dupa ce m'amu dechiaratu, ca dorescu cá se incete jobagi'a de totu; cá regaliele se se rescumpere si se fia ale comuneloru, bunaóra cum suntu in fundulu regescu, cá din arende loru se suplineasca arunculu satului si alu contribuentiloru amu esclamatú:

„Kata asia credu eu, ca se voru miciorá darile si aruncaturile;“ déca Dvóstra si in specie Dta Dle corespondinte a lui „Korunk“ cá politicu mare si profesoriu de drepturi, cum te credu eu, sci miciorá in altu modu contributiunile si aruneaturele, poftesce pre tribuna, déca nu la Bichisiu, unde nutia pré placutu, celu pucinu la Pest'a mica séu Aiudu, eu me angajediú de a te ascultá si inca si admirá.

„Ha magyar választanak, az a jobagságot ohajtya visza álitani 's elnyomni a népet.“

Pre legea mea nu amu dis'o, ci din protiva le amu sfatuitu la unguri se'si dè votulu la unguru, dar' la unguru adeveratu nu la aristocratu, despre care amu promisú, ca voiu mai vorbi, dupa ce voiu publicá cuventarea dela Bichisiu.

Cu tóte acestea déca nu amu dis'o la Bichisiu, o dien acum: Da, da, Dle corespondente, aristocrati'a nu numai cea ungréasca, dar' chiaru si cea romaneasca nu a vrntu, nu vrea, si nu póte vrea — pana va vrea a fi aristocrati'a — libertatea; oi iobagi'a, dileri'a, selavi'a, cá in Rusi'a Romani'a si in Transilvani'a, dovada la aceast'a suntu chiarn si cele 62 familii unguri reformati dela Bichisiu, cari mai facu cate o di, doue in septemana lui Galú; dovada ne e portarea Dvóstra a tuturor in adunarile comiteteloru, in specie a celoru din Aiudu tiente in 3. Iuniu a. c. despre care am aretatu altadata.

Dovada suntu miile de espropriatiuni si ocupatiuni potentióse, ce ati facutu de 14 ani incóce, dovada chiaru si articulu Dtale, despre care vorbimu.

'Mi pare fórté reu, ca nu amu sciutu inca la Bichisiu, cumca Dvóstra, chipu comisiunea de alegere, ati dechiaratu dupa § 33 lit. b) ca voturile mele suntu nule; si a'ti hotaritu minoritatea voturiloru de valida, pentru ca, de ati fi publicatu si facutu cunoscuta aceast'a in form'a s'a prin vreo hotarire formale s'au placatu, v'a'si fi esplicatu regulamentul la cei doi advocati si unui fóbíró, si v'asiu fi facutu respundietori, cá se platiti alegatoriloru spesele si perderea de tempu pentru o a dou'a alegere, obligandume din parte'mi, ca de me va reieptá diet'a — ca Dvóstra nu ati avutu dreptu — eu le voiu plathi.

Sokan nevé't se tudák mondani, vakarta a szegény ember a fejét nagyon sohajtott 's felkiáltott: dara o fi Domnu dela Belgradu, isz sziliú“ se dau la Domnu Axente, bucurosu si cu tóte inyime a'si dá la Domnu Baron din Csumbrudu — oder was? — dara muszai se dau la Domnu Axente.“

(Va urmá.)

Scire curiosa. „Korunk“ in Nr. 93 dupace impartasiesce, ca Bar. Fr. Kemény avú primire la archiducele Rainer in 3. Augustu si in 6. a calatoritu la Pesta, unde se asteptá si c. Mihó, trece la scirea din „Pesti Naplo“, care simtiesce: „cumuca cont. Nadasdy n'are de cugetu a lasá, cá caus'a Ardealului se se rezolveze cu diet'a acésta scirbata séu trunchiata, de aici vine, ca proiectele de legi tramise in diosu cuprindu numai principia generale, pre cari o comisiune le va prelucra in detaiu. Inse, dupa ce se voru alege cei 26 de deputati la senatulu imperialu, diet'a se va amana pe anulu viitoriu, pe candu spera, ca se voru invoii cu maghiarii.“ Se póte óre, cá o tíera se se traga de slepulu unoru resfaciati?

Din afara: Ismailulu dede militiei romane, ce invinse pe poloni, unu bachet stralucitu. „Monitorulu“ e plinu de adrese de multiamire catra Domnu si gubernu, pentru intarirea redicarii drumului de feru si a banciei.

Franci'a, Angli'a si Austri'a au tramisu note separate la Rusi'a. Aceast'a chiamá pre generalulu Lüders dela Odes'a unde se restaurase de puscatura. Semnu de resboiu. Prusi'a nu merge la congressu.

Din Solnoculu interioare, 25. Iuliu 1863.

Eu cred, ca este o santa datorintia, ce léga pe fiecare care membru al unei societati, al unei corporatiuni séu natiuni, candu vede onórea aceliasi prin machinatiuni si minciuni tendentióse a fi atacata, dupa potintia-i cu arme oneste a o apara. — Cetindu in Nr. 86 alu diurnalului ung. „Kolozsári Közlöny“ din 23. Iuliu a. c. o corespondintia din Desiu sub cunoscut'a firma „Zömlén“, unde se descrie infaciosiarea Dlui Véér Farkas, deputatu alu opidului Desiu — la alegatorii sei, si cuventarea numitului deputatu catra alegatorii, ce trecea de credeulu seu politicu — ne cuprinse o nespusa mirare si indignatiune, candu laudatulu D. deputatu V. F. in cuventarea s'a mentionata caracterisandu aleggerile dietali de acunu, cá nesce rezultate ale consciintiei corupte, spre intarirea asertului seu nu se sfii a se folosi de o minciuna calumniósa, candu se provóca la unu esemplu ce se ar' fi intemplat in acestu comitatu, cumuca poporul alegatoriu aflanduse amagitu, si-ar fi omoritu propriulu preotu, aci adauge renumitul corespondinte o clausula, in care enara, ca oratorulu au tienti la tristulu casu, ce s'a intemplat in satulu Ciubanca (Alsó-Csobánka) in cerculu Olpretului, unde (dupa relatiunea corespondintelui) preotulu celu romanescu beundu cu poporeni sei in crisma, mai multi dintr'acestia pretinsera dela preotu acei 8 fl., cari iau promisul pentru votisarea pe anumitul deputatu, de unde escanduse cértá intre poporeni si preotu, preotulu fú zdrobitu intr'atata, catu la 3 dile trebui sesi dè sufletulu. — M'am aflatu indatoratu si in interesulu adeverului a respinge aceasta scire mincinósa, pentruca cetindu ori-cine aceasta nu póte se nu cugete, ca din númerocele denunçari ce esira in publicu din partea fratiloru unguri, totu trebuie se fia si adeverate. O nu, se nu te insieli stimat cetitoriu! tóte aceste sunt minciuni calculate pentru a ne negri solidulu caractereu natiunalu, care neci cu buti de vinu, neci cu mese intinse, neci cu auru si argintu nu ni 'lu potura pata, aceasta e numai sistematica continuare a manevrei cunoscute: audacter calumniare. Preotulu romanescu J. M. din Ciubanca au repausatu la inceputulu acestei luni in urm'a unei bóle scurte, dar' nu in urma de ceva batai séu vatamari trupesci, despre care afara de coresp. Zömlén et Comp., nimeni nimicu nu scie. — D. adm. D. Pataki cu laudabila agerime precependu de buna vreme intentiunea neamiciloru dreptatii, cumca adeca mórtea neasteptata a mentionatului preotu voiescu a o folosi spre scopuri malitióse politice, numai decatu demanda judelui procesualu competente Pap Albert de nationalitate unguru o rigorósa cercetare la faci'a locului, care fininduse, numai degraba se adeveri, ca preotulu I. M. neatihsu de nime trecú din aceasta lume cu mórte fireasca, si cumca ceart'a pretinsa de dusmanii romaniloru nimeni e cunoscuta.

Maliti'a corespondintelui Zömlén lasanduo acum de o parte ne miramu de D. V. F. deputatulu opidului Desiu, care actulu solene alu infaciosiarei s'ale inantea alegatoriloru cetatieni, si lu profana asia scandalosu, macaru ca de alta parte suntemu convinsi din tempurile pseudoconstitutiionale despre sintiemintele Dsale, candu cá comite supremu dede invederate semne despre antipathi'a ce o nutresce in sine catra romani, cu adeveratu trebuie se spunemu, ca acesti ómeni nu suntu convinsi despre dreptatea causei loru ce o aperá cu atat'a cerbicia, ca altumintrea nu ne potemu explicá, cum de si corifeii loru nu se sfiescu a folosi mediulóce asia dévolesci si dejositoré de demnitate omeneasca; decumva nu suntu D-loru de cunoscutulu principiu „finis sanctificat media.“ — Bagati Domniloru seam'a, ca celu ce arunca cu tina, pe sine se mangiesce anteu. — Tóte isi au marginele s'ale, dara re- criminatiunile aruncate in grumazulu inteligintiei romane, in-trecu tóta mesur'a cuviintiei si a simtiului umanu. Scimu noi ce ve dóre Domniloru! vi se rapi ocaziunea de a reproduce anii 1848 si 1849 cu tóte consecintiele loru, fureti impedeati de a repeti cele vorbite si lucrate in Pest'a in anulu 1861. Asia e! e adeveratu, ca romanii din Transilvani'a suntu caus'a la tóte aceste. Densii lucrara in contra dreptului istoricu celu de o mie de ani, candu in locu se se arete la aleggerile deputatiloru inarmati cu fokosuri, si cu maciuci, ei venira sub conducerea preotiloru loru singuri cu semnulu victoriei crestinesci in frunte; densii in locu se produca scene sangeróse, si varvarii asemenea celoru din Ungari'a, — nu din secolu de mediulocu, ci din anulu Domnului 1861, — Densii

dicu petrushi de momentositatea dilei, in pietate si in ordine exemplara se apropiá de localulu alegerei, si se nisuiea cu o rara patrundietate a'si uni voturile in barbatii doririi si increderii natiunale, nimica voindu a audi de acele nume, cu care memori'a sclaviei si a suprematiei asia strinsu li se vede legata, si in comunu poporul dupa finirea gloriosului actu alu alegerei prin obicinuitele semne de bucurie si multamita isi descoperea neclatit'a credintia catra Maiestatea S'a Imperatulu si Marele Principe alu Transilvaniei Franciscu Iosifu I., care gratiósse le cunósce folosirea acestui neinstraineru dreptu alu omenimei, de care densii prin intrige dusmanóse de 4 secle fura despoati. Acestea suntu faptele romaniloru transilvani, care in diurnalele magiare din Clusiu se timbreaza de crime, de vendiari de patria, si nu sciu mai cate, dara haru Domnului, ca mai avemu inca o mangaiere in curatieni'a consciintiei nóstre, care ne sioptesce noua, cumoa natiunile culte ale Europei voru sci usioru destinge intre vitiu si virtute, intre patriotismulu sinceru, si separatismulu suprematisatoriu.

Incheiendu aceasta insciintiare numai atata mai adaugu, ca cerculu alegatoriu alu Olpretului fú acelu fericitu, care isi afla reprezentantele seu in stralucit'a perzóna a Domnului v. presiedinte gubernialu, a carui merite pentru patria, tronul si natiune suntu cu multu mai stralucite, a carui trecutulu si prezentu este cu multu mai bine cunoscutu la toti, decatu se póta fi temere, ca dóra columnióssele minciuni, nerusinatele suapitiuni ale corespondintelui lui „K. K.“ et comp. — voru aflá neci celu mai pucinu crediamentu la patriotii cei adeverati si onesti. De altumintrea credemu, ca temerarii calumniatori se voru trage si sub actiune criminala.

Unu alegatoriu din cerculu Olpretului.

Literariu (Fasciór'a XII. din Tesaurulu de mon. ist.) contine urmatórele: 1) Mitr. Mateiu, Istori'a tierii romanesci, 2) Chrisove domnesci acumu mai antaiu publicate: a) Cartea de dania a lui Ioanu Nicolau Petrascu Voivodu catra beseric'a Santu Nicolau din Scheiu dein Brasiovu, la 1602; b) cartea de judecata a lui Constantinu Sierbanu Voivodu, prin care desfiintiédia-dani'a catra monastirea Cozi'a, la 1603; c) Chrisovulu lui Ioanu Radulu Voda, intaritoriu daniei facute de Mihaiu Voda monastirei Bistriti'a, la 1604. 3) Petre mormentale: a) pétr'a ce a fostu pusa la capulu lui Mihaiu Voda, in beseric'a monastirei Délulu; b) pétr'a mormentale a calugaritiei Teofan'a, mam'a lui Mihaiu Voda. 4) Tabl'a tomului I. Cu acésta fascióra se Incheia primulu anu alu Tesaurului. Recomendamu acésta intreprindere pretiósá amatoriloru istoriei natiunali spre meritat'a sprijinire.

Nro. 3155. 1863 civ.

EDICTU.

Dela magistratulu urbanu si districtualu cá judecatoria pertractatóre de ereditate se face cunoscutu; precumca in urm'a cererii creditoriloru de ereditate dupa reposatulu Ioane Slavnich; fiindca la repetitele licitatiuni ce au avutu locu, nu s'au potutu vinde realitatile diacatóre in vali'a Timisiului sub Nrulu protocolului de intabulatiune 131, de care se tienu doue gradini mari, unu ferestrau de scanduri si de lati, una masina de furnire, si alta de taiatu lemnu vanatu, se concede nou'a vindere a realitatiloru antenumite, si spre acestu sfarsitu s'au determinatu diu'a de vindere in alu 7-lea Septembrie a. c. st. n. la 9 óre inainte de prandiu. Aceast'a se aduce cu aceiasi adaugere la cunoscinti'a publica, precumca licitatiunea se va tiené in acestu localu oficiosu judecatorescu, si ca la aceasta licitatiune (ocaziune) realitatile mentionate, se voru vinde aceluia ce va da mai multu, si sub pretiulu de estimatiune.

Brasiovu in 25. Iulie 1863. st. n.

Dela magistratulu urbanu si districtualu cá judecatorie pertractatóre de ereditate.

2—3

Cursurile la bursa in 12. Augustu 1863 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 33 cr. v. a
Augsburg	—	—	111 " — "
London	—	—	112 " 40 "
Imprumutulu nationalu	—	—	82 " 35 "
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	76 " 80 "
Actiile bancului	—	—	795 " — "
" creditului	—	—	192 " — "

Obligatii desarcinarii pamentului in 9 Augustu 1863:

Bani 75. — Marfa 75.50